

مراتب تمسک بہ قرآن کریم

حضرت آیت اللہ العظمیٰ مظاہری

تمسک ذکر خواهد شد.

● **کلید واژه:**

تمسک به قرآن؛ مراتب تمسک: اعتقاد به قرآن کریم (اعتقاد به اعجاز، کمال و سلامت قرآن)؛ نهضت یادگیری قرآن کریم (قرائت و حفظ قرآن)؛ آگاهی از ترجمه و تفسیر قرآن کریم؛ تدبیر و تفکر در قرآن کریم؛ عمل به قرآن کریم.

● **تمسک به قرآن:**

تمسک به معنی چنگ زدن به چیزی متوسل شدن از سر عشق و آگاهی و معرفت به آن چیز می باشد، و تمسک به قرآن یعنی قرآن خواهی، قرآن خوانی، قرآن فهمی و یافتن قرآن و توسل به آیات کریمه آن.

مراتب تمسک به قرآن کریم (اعجاز و تبیان) تمسک به قرآن دارای پنج مرتبه است:

اول: اعتقاد به قرآن کریم.

دوم: نهضت یادگیری قرآن کریم.

سوم: آگاهی از ترجمه و تفسیر قرآن کریم.

چهارم: تدبیر و تفکر در آیات قرآن کریم.

پنجم: عمل به قرآن کریم.

● **اعتقاد به قرآن کریم:**

مرتبه اول تمسک، اعتقاد به قرآن است. این اعتقاد دارای ابعاد و زوایای مهمی است که این ابعاد را در سه جهت می توان خلاصه کرد.

جهت اول: اعتقاد به اینکه قرآن معجزه جاویدان دین اسلام و پیامبر اسلام ﷺ تا روز قیامت است (۶) و می تواند جامعه بشری را تا روز قیامت هدایت، مدیریت و اداره کند و این قرآن سرآمد تمام کتب آسمانی بوده و مثل و مانند و نظیری ندارد و تاکنون کسی نتوانسته یک سوره و حتی یک آیه مثل آیات قرآن را بیاورد و خود قرآن نیز بر این موضوع اشاره

...مه: ... مجید نور است (۱)؛ قرآن کریم حیات ... (۲)؛ قرآن کریم علم است (۳) و ما باید از ... حیات و علم قرآن بهره گرفته و استفاده ... لازمی استفاده از قرآن انس دائمی ... این کتاب الهی و عترت طاهرین علیهم السلام می باشد. پیامبر گرامی اسلام ﷺ در حدیث معروف ثقلین فرموده اند: «انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی اهل بیتی؛ ما ان تمسکتُم بهما لن تضلوا ابدا و لن یفترقا حتی یردا علی الحوض» (۴) پیامبر ﷺ این روایت و مضامین آن را در حساس ترین موقعیت ها بیان فرموده اند. از جمله، پس از آخرین نماز جماعت خود و حتی به هنگام ارتحال، که تقاضای کاغذ و قلم کردند، به دنبال تبیین این روایت بوده اند. آن حضرت، بارها و بارها در مکان های متعدد و برای جمعیت های مسلمانان آن را نقل و بر روی آن تأکید کرده اند. صاحب کتاب ارزشمند عبقات الانوار، صدها سند برای این روایت از طرق شیعه و اهل سنت ذکر نموده است، (۵) این روایت از افتخارات شیعه است و مسلمان واقعی کسی است که یک دست او به سوی قرآن و دست دیگرش به سوی اهل بیت عصمت علیهم السلام باشد. جامعه اسلامی اگر قرآن و اهل بیت را با هم داشته باشد آقا و سرور است و به ضلالت و گمراهی نمی افتد. اما چگونگی تمسک به این دو ثقل مهم، موضوعی است که در این مقال مراتب این

قرائت و حفظ قرآن است. همه‌ی مسلمانان باید بتوانند قرآن را بخوانند و ضمناً آن را خوب و روان بخوانند، همه باید حفظ قرآن را نیز جدی بگیرند و حافظ قرآن شوند. قرآن آموزی در همه اقشار و همه سنین به صورت فراگیر باید استمرار داشته باشد. قرآن کریم همه را به مطالعه و خواندن آیاتش تشویق می‌کند «فأقرؤا ما تيسر من القرآن» (۱۱)

دستگاه‌های جمهوری اسلامی نیز باید به این مهم همت کنند و آموزش و فراگیری و حفظ قرآن در همه جای کشور به نحو مطلوب تحقق یابد. البته فعالیت‌های گسترده و فراوانی تاکنون در این زمینه انجام گرفته، که جای شکر دارد.

● آگاهی از ترجمه و تفسیر قرآن کریم:

مرتب‌ه سوم تمسک به قرآن کریم، آگاهی از ترجمه و تفسیر قرآن است. ترجمه صحیح از قرآن باید گسترش یابد و تفسیر قرآن و جلسات تفسیر به صورت مطلوب استمرار یافته و زمینه‌ی برداشت به روز و صحیح از قرآن برای همگان فراهم شود. بایستی فهم دقیق از آیات و دانستن شأن نزول آیات و جایگاه اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام در قرآن برای عموم مردم تبیین گردد و آنان از اینگونه مسائل مهم در قرآن کریم، آگاهی لازم به فراخور حال علمی و فرهنگی خود، پیدا کنند.

● تدبّر و تفکر در قرآن کریم:

مرتب‌ه چهارم تمسک به قرآن کریم، تدبّر و تفکر در قرآن می‌باشد. قرآن از ما می‌خواهد که در آیاتش تدبّر و تعقل کنیم. کسی که در قرآن تدبّر ندارد، گویی قفل شقاوت بر دل او خورده است. قرآن می‌فرماید: «افلا

دارد: «قل لئن اجتمعت الانس و الجن علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله» (۷) «اگر جن و انس با هم دست به یکی کنند که مانند‌ی برای قرآن بیاورند نمی‌توانند.» با همه انگیزه‌هایی که عرب جاهلی برای مقابله با قرآن داشت نتوانست متنی همتای قرآن بیافریند و این بزرگترین سند حقانیت (کلام الله) است و در قرآن هم بارها از مردم خواسته شده اگر می‌توانند سوره و آیه‌ای مثل قرآن بیاورند ولی همه عاجز بوده‌اند. (۸)

جهت دوم: اعتقاد به اینکه هر چه بخواهیم در قرآن هست و قرآن کریم کاملترین و جامع‌ترین و مهم‌ترین منبع فکری و سرچشمه حقایق و معارف است که از مصدر عزت و مقام کبریا و عظمت الهی به پیغمبر اکرم ﷺ نازل شده تا آدمی با بکار بستن آنها به سعادت این جهان و آن جهان نائل شود «و نزلنا علیک الکتاب تبیاناً لکل شیء» (۹) و چیزی از علم باقی نمانده که در آن نباشد «و لا رطب و لا یابس الا فی الکتاب مبیین»

جهت سوم: اعتقاد به اینکه این قرآن سالم است و هیچ دستخوردگی و تغییری از ابتدا تاکنون در آن ایجاد نگردیده و آیه‌ای از آن کم یا به آن اضافه نشده است. قرآن نیز بر سلامت و حفاظت خود از همه خطرات و تهدیدها اشاره دارد. «انا نحن نزلنا الذکر و انا له لحافظون» (۱۰) ما قرآن را نازل کردیم و ما نگهدار آنیم.

● نهضت یادگیری، قرآن کریم:

مرتب‌ه دوم تمسک به قرآن کریم، نهضت یادگیری قرآن است. این مرتبه از تمسک، به آموزش ظاهر قرآن کریم یعنی الفاظ شریفه‌ی آن اختصاص داشته و مشتمل بر:

یتدبرون القرآن ام علی قلوب اقفالها» (۱۲) تدبر در لغت، ژرف‌اندیشی و عاقبت‌نگری است. باید برداشت ما از قرآن افزایش یابد. قرآن کریم مخاطبین خود را به تدبر در اعماق و مقاصد پیام خویش دعوت نموده است. «افلّم یدتبروا القول» (۱۳) چرا در این سخن قرآن، نمی‌اندیشید؟!

● عمل به قرآن کریم:

مرتبه پنجم و آخرین مرتبه تمسک، عمل به قرآن کریم است. آشنایی، یادگیری، قرائت و حفظ و دقت بر ترجمه و تفسیر و تدبر در قرآن، همگی مقدمه عمل به قرآن هستند. علم و عمل قرآنی باید از جامعه ما بجوشد. و در این صورت است که جامعه ما، جامعه قرآنی خواهد شد.

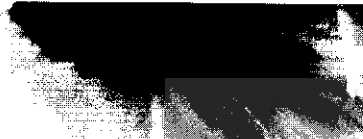
عمل به قرآن نجات‌بخش‌ترین و سعادت‌مندترین و روشن‌ترین زندگی را برای انسان رقم می‌زند و بدین جهت رسول گرامی اسلام ﷺ فرموده‌اند: «إذا التبست علیکم الفتن، کقسطع اللیل المظلم فعلیکم بالقرآن» (۱۵) وقتی فتنه‌ها همچون پاره‌های شب تاریک شما را مورد هجوم قرار می‌دهد و فرا می‌گیرد، اگر بخواهید زندگی روشنی داشته باشید و با عاقبت از این فتنه‌ها نجات یابید، بر شما باد که به قرآن پناه ببرید و به آیات نورانی اش عمل کنید!

آری به درستی که قرآن (شافع، مشفع و صادق مصدق) است و هر کس قرآن را سرمشق زندگی خود قرار دهد، در حقیقت بهشت او از همانجا شروع می‌شود تا به بهشت موعود برسد و هر کس به قرآن پشت کند، در حقیقت جهنمش از همانجا شروع می‌شود تا به جهنم موعود برسد.

نتیجه بحث: اگر بتوانیم دل‌هایمان را ظرف

قرآن قرار دهیم حتما قرآن کریم در مواقع خطر و مشکل به فریاد ما می‌رسد و ما را نجات می‌دهد. بنابراین تمسک به قرآن به معنای حقیقی و کامل آن یعنی عمل به قرآن. اما مقدمه و زمینه عمل به قرآن، مراتب اولیّه تمسک یعنی اعتقاد، یادگیری الفاظ، یادگیری مفاهیم و تدبر در قرآن و به طور خلاصه «انس با قرآن کریم» است.

والسلام

۱- بی‌نوشت‌ها - سوره ساء آیه ۱۷۴

۲- سوره انعام آیه ۱۵۷

۳- سوره بقره آیه ۱۴۵

۴- حدیث متواتر. در همه کتب روایی شیعه و اهل سنت ذکر شده است. بحار الانوار - کتاب فضل القرآن روایت ۱۶ و ۱۷ - کافی جلد ۲ ص ۵۱۸ روایت ۲

۵- مراجعه کنید به کتاب نفعات الازهار فی خلاصه عیقات الانوار. مجلدات ۱ و ۲ و ۳.

۶- نظر استاد علامه طباطبائی (ره) در مورد اعجاز قرآن کریم این است که فرموده: در قرآن کریم برای اهل ادب، بلاغت در کلام و برای فیلسوف در فلسفه و الهیات و برای دانشمند طبیعی در علم مربوطه‌اش و برای جامعه‌شناس در علم الاجتماع و برای قانونگذار در وضع قوانین و برای سیاست‌مدار در فن سیاست و برای حکومت‌ها در مورد جهانداری و بالاخره برای جهانیان در همه شؤون زندگی، اعجاز بزرگ و بهت‌آوری است (تفسیر المیزان - جلد ۱)

۷- سوره اسراء آیه ۸۸

۸- آیات ۲۳ سوره بقره، ۳۸ سوره یونس، ۱۳ سوره هود و ۳۴ سوره طور به بحث تحدی اشاره دارد.

۹- سوره نحل آیه ۸۹

۱۰- سوره حجر آیه ۹

۱۱- سوره مزمل، آیه ۲۰

۱۲- سوره محمد (ص) آیه ۲۴

۱۳- سوره مومنون آیه ۶۸-۱۴ روح البیان در علوم قرآن

۱۵- میزان الحکمه ج ۸ ص ۶۵